

ЯКІСНИЙ, А НЕ КІЛЬКІСНИЙ ПІДХІД ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ

Тетяна ПОМАЗАНОВА

**Енергетика, поза всілякими сумнівами,
є найважливішою складовою сучасного життя.
Суспільство залишатиметься цивілізованим,
якщо й у майбутньому дбатиме про безпечні джерела енергії**

Уся світова спільнота усвідомлює той факт, що атомна енергетика несе додатковий ризик для життя та здоров'я людей, особливо тих, хто проживає поруч з АЕС.

Кожна така електростанція є аккумулятором величезної кількості радіоактивності і, таким чином, є джерелом ризику. Незважаючи на те, що будівництво та експлуатація атомних електростанцій ретельно контролюється й регулюється, аварії, хоча й маловірогідно, все ж такі можливі. Для інцидентів, які трапляються на таких об'єктах, практичні заходи щодо зведення до мінімуму негативних наслідків для життя, здоров'я людей та навколишнього середовища, мають бути чітко відпрацьованими. Вони повинні враховувати весь міжнародний досвід для того, щоб швидко та ефективно реагувати на "атомні виклики". Чорнобильська трагедія довела, що ядерна аварія стирає всілякі кордони – політичні, адміністративні. Ядерна безпека потребує транскордонного співробітництва для

забезпечення того, аби кожний регіон, незалежно від країни, до якої він належить, був готовим відповідно реагувати. Тому, надзвичайно важливо, щоб органи влади, які вже мають певний досвід реагування, чи живуть під загрозою аварії, поліпшували безпеку населення, обмінюючись своїм досвідом.

Нещодавно в столиці України відбулася міжнародна нарада "Вивчення Чорнобильського досвіду для підвищення безпеки атомної енергетики в Європі: роль громад, органів влади та уряду до підготовки та реагування на надзвичайні ситуації". У заході взяли участь представники органів місцевої влади з 18 країн, представники Міністерства України з питань надзвичайних ситуацій, міжнародних організацій, в тому числі з Конгресу місцевих та регіональних влад Ради Європи, Програми розвитку ООН в Україні, Міжнародного агентства з атомної енергетики.

(Продовження – на стор. 4)

Ядерна енергетика має низьку перевагу порівняно з викотими видами палива, та водночас несе загрозу

ЯКІСНИЙ, А НЕ КІЛЬКІСНИЙ ПІДХІД ДО ВИРІШЕННЯ ПРОБЛЕМ БЕЗПЕКИ НАСЕЛЕННЯ

(Продовження. Початок – на стор. 1)

Основна мета робочої наради – сприяти готовності населення, яке може постраждати від аварії на атомній електростанції, до надзвичайних ситуацій та реагуванню на них. Це стане можливим через розповсюдження європейського досвіду з планування дій в надзвичайних ситуаціях. Не останню роль у цьому сенсі відіграватиме співробітництво державних, місцевих органів влади та АЕС, завчасне попередження через систему раннього оповіщення, йодна профілактика та інші контрзаходи, а також інформування щодо радіаційних ризиків.

Координатор системи ООН та постійний представник Програми розвитку ООН в Україні, Френсіс О'Доннелл у своєму вступному слові зазначив:

– Це символічно, що подібна нарада відбувається в Україні, де громади понад двох тисяч населених пунктів безпосередньо пережили аварію на атомній електростанції. Вони й досі стикаються з низкою проблем, пов'язаних із наслідками Чорнобильської катастрофи. Тоді, як деякі довготривалі соціально-психологічні наслідки, такі як "синдром жертви", значною мірою спричинені недостатнім доступом та недостовірністю інформації, наданою широкій громадськості органами реагування та подолання наслідків надзвичайної ситуації. Ці помилки не повинні повторюватися в майбутньому.

Протягом заходу представники місцевих органів влади з Люксембурга, Фран-

Учасники міжнародної наради

того, було відсутнє своєчасне та об'єктивне інформування населення органами державного управління. Це створило умови для формування соціальної напруги та недовіри в суспільстві, наслідки чого ми відчуваємо і сьогодні... Треба відмітити, що з моменту проголошення незалежності, Україна почала активно працювати в напрямі створення Єдиної державної системи реагування на НС, в тому числі і на радіаційні аварії. Була створена відповідна законодавча база, яка складається з більш, ніж 20 законів. Останнім із базових фундаментальних

близу об'єкта... Вже намічено реальні заходи щодо поліпшення інформування населення, підвищення готовності в реалізації контрзаходів на випадок аварії. Я сподіваюся, що використання кращого зарубіжного досвіду, нашого, дозволить ефективно розв'язувати існуючі проблеми.

Павло Замостьян, керівник Чорнобильської програми відродження та розвитку ПРООН, поінформував присутніх щодо досвіду ПРООН у площині інформування населення стосовно радіаційних ризиків на територіях, що постраждали внаслідок Чорнобильської катастрофи.

Усі доповідачі були єдині в думці, що об'єктивне інформування населення дозволить у майбутньому запобігти виникненню соціально-психологічної напруги серед населення. Більш того, й нині на територіях, які потерпіли від "мирного атома", необхідність в інформуванні щодо радіаційних ризиків, залишається досить актуальною. Чорнобильська катастрофа довела, наскільки масштабними можуть бути аварії на АЕС, що не існує ніяких кордонів для радіаційної небезпеки, тому потрібно сумний досвід використати для унеможливлення подібного в майбутньому. Саме тому в резолюції, підписаній всіма учасниками, особлива увага приділялася питанням необхідності транскордонної співпраці, механізм раннього оповіщення, стандартизації процедур прогнозування та моніторингу забруднення. У висновках резолюції також зазначалося щодо важливості поширення лише достовірної інформації, важливості методу поширення її через громади та необхідності створення мережі, яка дозволить поширювати інформацію про найкращі напрацювання в різних країнах з цих питань.

За результатами наради буде створено європейську мережу представників місцевих органів влади тих населених пунктів, які розташовані поруч з атомними станціями, та налагодження співпраці між керівниками АЕС та місцевими органами влади. Також значна увага приділятиметься розробці законодавчих документів для створення мережі в рамках Ради Європи.

На сьогодні у світі діє 439 ядерних реакторів, розміщених у 30 країнах, що генерують понад 15% світової енергії. В Україні діє шість атомних електростанцій. Ядерна енергетика має низку переваг, порівняно з викопними видами палива:

низький рівень викидів вуглекислого газу – допомагає звести до мінімуму ризики, пов'язані зі змінами клімату;

доступність – ядерна енергетика на сучасному етапі є однією із найдешевших, з низьким викидом вуглекислого газу, технологій виробництва електроенергії;

надійність – перевірені технології з сучасними реакторами спроможні надійно здійснювати виробництво електроенергії;

збільшення розмаїття джерел енергії гарантує незалежність від будь-якої однієї країни, чи технології в питаннях виробництва енергії, чи палива.

ції, Швеції, Вірменії, Бельгії та інших країн презентували досвід співпраці з АЕС, зокрема були представлені пропозиції програм підготовки кадрів та добровільних аварійно-рятувальних груп.

Одною з основних була доповідь Володимира Холоші, заступника міністра України з питань надзвичайних ситуацій та у справах захисту населення від наслідків Чорнобильської катастрофи. Він розповів про створення в Україні системи оповіщення та реагування на НС, завдання МНС, торкнувся законотворчих моментів тощо. Свій виступ Володимир Іванович розпочав із висновків, викладених у Національній доповіді України "20 років Чорнобильської катастрофи. Погляд у майбутнє".

– Ми проаналізували дії щодо захисту населення в перші місяці після аварії. Зроблено висновки, що відсутність відповідної системи реагування призвела до низки неефективних рішень, крім

актів законодавства у цій сфері, був прийнятий у 2006 році, Закон України "Про правові засади цивільного захисту". Ним була визначена Єдина державна система цивільного захисту, яка являє собою сукупність органів управління, сил та засобів центральних та місцевих органів влади, на які покладено реалізацію державної політики в сфері цивільного захисту.

У своєму виступі заступник секретаря Ради національної безпеки та оборони України, Сергій Парашин підкреслив, що ми вже не маємо права на помилки.

– Україна вживає всіх можливих заходів для захисту людей. В цьому році набрав силу закон України, який забезпечує соціальний захист населення, що проживає в зонах спостереження. Цей закон визначає правовий та економічний механізм компенсації ризику для населення, що проживає по-